

Mine Soysal: 'Şiddete eğilimli, beden ve ruh sağlığı ağır travmalarla örselenen, kendine ve sevdiklerine kolaylıkla zarar verebilen, sanatın ve bilimin zenginleştiren getirilerinden çok uzakta sürdürmeye çalıştıkları körpe yaşamlarında en çok onları 'odada yalnız' bırakıyoruz'

ASLI TOHUMCU

asli@aslitohumcu.com

'Her şeyin bedelini çocuklar ödüyor'

Eyvah Kitap'la çocukların kitap okuma eğilimlerini öyküleştirdi. *Eylül'de Aşklar*'da on beş yaşındaki iki gencin çalkantıları, eğilimleri üzerinde durdu. Bu defa, Türkiye'nin farklı yerlerinden on üç gencin hikâyesini anlatıyor Mine Soysal. *Odada Yalnız* adını verdiği yeni öyküler toplamı, Türkiye'de genç olmanın nasıl zor bir iş olduğunun altını, bu kez gençler için çiziyor. Satır aralarından Türkiye'nin puslu yüzünü de göstererek... Gençlerin yer yer kendilerini bulacakları, yer yer yabancı oldukları hayatlara tanıklık yapacakları bu öyküler üzerine konuştuk Soysal'la...

Her kesimden gencin sıkıntı, sorun noktasında bulunduğu hüznü öykülerden oluşan tematik bir kitap *Odada Yalnız*. Bu yola gitmenizden nedenlerinden başlayalım sohbetimize...

Türkiye çok genç nüfuslu bir ülke. Bu büyük nüfusu yaratan özellikle 12-17 yaş aralığındaki gençleri pek tanımıyoruz. Çocuk seven bir millet olarak 12 yaş altındakilerle aramız iyi. 18 yaş sonrası gençlerse, üniversite eğitiminde ya da iş yaşamında kendini daha farklı biçim ve yollarla ifade edebilmeyi daha çok beceriyor. Oysa, 12-17 yaş aralığındaki ergenler için durum hiç parlak değil. Gerek aileler gerek eğitimciler zaman zaman ergenleri neredeyse birer 'bela' olarak görebiliyor. Bana göreyse ergenlik, ömrün ilk çile yılları. Onlar, karşılarında ne yapacağımızı bilemediklerimiz, yaptıkları (ya da yapmadıkları) yüzünden şaşakaldıklarımız, hep 'sorun' yaratanlar, karşımıza geçip 'adam gibi' konuşamayanlar, durup dururken hiddetlenip kapı pencere çarpanlar, yorgunluklarımızın bedelini yalnızlıklarıyla ödettiklerimiz, dünyaya ve yaşama dair edindiği taptaze birikimi henüz yeterince kullanamayanlar... Onların öykülerini anlatmayı, böylelikle onların sadece orta öğretim ve lise öğrencisi olarak var olmadıklarını; genç insanlar olarak onlara layık gördüğümüz kısıtlı ilgi alanları ve yaşama biçimleri dışında, çok daha büyük ve derin bir yaşamı hak ettiklerini hatırlatmak istedim.

Kitaptaki hemen her öykü için, aslında öyküyü bitirdiğiniz yerde bir başka öykünün başladığını, ya da öykü kişinin öyküsünde bir başka durağa geldiğini söylemek yanlış olmaz sanırım...

Türkiye birbirine benzeyen ama bir o kadar da benzemeyen insanların bir arada yaşayabildiği bir ülke. İnançları, dilleri, kültürel doğası ve yaşama biçimleriyle farklılaşmış halkların aşgari müşterekte birleşerek komşuluk edebildiği eski bir ülke.

Mine Soysal

FOTOĞRAF: MUHSİN AKGÜN

Ne yazık ki, bu büyük, bu mükemmel fotoğrafı görebilmek her geçen gün daha da güçleşiyor. Birbirimizin öykülerini dinledikçe, birbirimizin öykülerini anlattıkça 'biz' olabildiğimizi unutmuyor gibiyiz. Sırf bu bile, derin bir kederle sarmalıyor insanı. Gençler, bu yoksunluk duygusundan en çok etkilenenlerin başında geliyor. Ülkenin giderek ağırlaşan ekonomik, sosyal ve siyasi dertlerinin bedelini en ağır biçimlerde ödüyorlar ama neler olup bittiğine ilişkin hiçbir fikirleri yok! Ülkenin dört bir yanında büyüyen, temel eğitimi yetersiz, ürkek, endişeli, sinirli milyonlarca genç, maddi ve manevi anlamda savrulup duruyor. Birinin öyküsü, sanki yüzlerce gencin öyküsünün kilit taşı gibi. Öykülerin her biri zincirin bir halkası. El ele onlar; hem bir arada hem ayrı...

Kitaptaki öykülerin tamamında oldukça sert, acıca gerçeklere değiniyorsunuz. İşaret ettikleri toplumsal durumlar açısından baktığımızda politik bir kitap bence *Odada Yalnız*. Buna rağmen, öykülerin birkaçında, kim oldukları belli kişi ve gruplara değiniyor ama bunu isim vermeden yapıyorsunuz. Nedenini merak ediyorum bunun?

Bir belgesel yaratmak değildi amacım. Bu nedenle adların önemi yok. Ben gençlerin durduğu yerden, onların gördüğü kadarını anlamaya çalışıyorum öncelikle. Yaklaşımların, nedenlerin, eğilimlerin, başımıza gelenlerin, her koşul ve zamanda aslında hiç de görüldüğü gibi olmayabileceğini; sandıklarımızla, kulaktan dolma bildiklerimizle yaşamamızın yeterli

olamayacağını hissettirmeyi önemsiyorum sadece. Amacım hedef göstermek değil. Şeriat yanlısı partilerin varlığını ve aslında yaşamımıza nasıl da sindiklerini hatırlatmak istedim. Cinsiyet ayrımcılığıyla ayakta duran gericiliğin insan haklarından, en temel sağlık, eğitim ve güvenlik hakkından, eşitlikten bütünüyle ters yönde yürüdüğüne dikkati çekmek istedim. Bütün bunların insan oluşumuzla, yaşama hakkımızla ilgili olduğunu düşünmelerini istedim. Okuyucunun öykülerdeki genç yaşamlara bir an için bile olsa yakınlaşmasını, genç yaşamlara küçük dokunuşlar, küçük farkındalıklar yaratabilmeyi istedim.

Bu kitap için Türkiye gerçeklerini hayal gücünüzle harmanlamak dışında bir çalışma yaptınız mı? Bir de, siz ne kadar yalnızdınız odada!

Yalnızlık insanla birlikte büyüyor. Büyüdükçe yalnızlığımız derinleşiyor. Başka bir deyişle olgunlaşmak, birliktelikleri sağlam nedenlerle anlamlandırmayı gerektiriyor. Seçimler yapa yapa karmaşadan arınmak, daha yalın, daha tutarlı ve daha kararlı yaşamak ve üretmek... 'Odalar'sa sayısız. Kimi coğrafyalar, iklimler; kimi yapılar, kurumlar; kimi aileler, ilişkiler; yaşadığımız her koşul, içine itildiğimiz, hapsediğimiz ya da sığındığımız sayısız 'oda' yaratıyor. 'Odada yalnız' olmak bir insanlık hali. Ben de herkes kadar bir 'odada yalnız'ım, bundan sonra da 'odada yalnız'lığımı sürdüreceğim. Sevdiklerimiz bu kesif

yalnızlığı ortadan kaldırmıyor. Sevdiklerimizle ancak korkularımızı, endişelerimizi paylaşmayı, güvenlik ve adalet duygumuzu pekiştirmeyi, sevgi ve hoşgörüyü yüceltmeyi, gültüp söyleyerek hayatı kucaklamayı deneyebiliyoruz. Bunu sürekli yapabilenlerimiz şanslı; kitaptaki 'Komşu', 'İyi Yapmış', 'Kayısım' öykülerindeki az sayıda gencin yaşamı gibi. Ama büyük çoğunluk bu deneyimden uzakta yaşıyor. Kitapta yer alan Pembe Çile, Dört Duvar, Çırak, Umud ve Azad'ın böylesi öldürücü bir yalnızlığın öyküleri olduğuna inanıyorum.

Edebiyatınız, *Eylül'de Aşklar* ile başlayan, sahip olduğu bu gerçekçi çizgiyi sürdüreceksin mi?

Henüz anlatmadıklarımı anlatmayı sürdüreceğim. Anlatacaklarımın önceliğini, nedenlerini ve dilini bundan sonra da gerçekçi çizgimin belirleyeceğinden hiç kuşum yok. Ancak gerçekçi çizgimin beni ne tür biçimsel arayışlara, zaman-mekân farklılığına ve kurgulara taşıyacağını bugünden kestirmem de mümkün değil.

Aslında çocukların ve gençlerin de genel Türkiye tablosundan ayrı olmadıklarını görüyorsunuz öykülerinizde. Memleketteki acı da, eşitsizlik de, töre de, şiddet de çocukları es geçmiyor. Ne olacak bu memleketin gençlerinin hali sizce!

Bırakın es geçmemeyi; çok trajik bir tablo var karşımızda. Bütün yoksunluklarımızın, çaresizliklerimizin, beceriksizliklerimizin bedelini doğrudan çocuklarımız ödüyor. Şiddete eğilimli, beden ve ruh sağlığı ağır travmalarla örselenen, kendine ve sevdiklerine kolaylıkla zarar verebilen, sanatın ve bilimin zenginleştiren getirilerinden çok uzakta sürdürmeye çalıştıkları körpe yaşamlarında en çok onları 'odada yalnız' bırakıyoruz. Bu korkunç bir şey! Böyle davranmaktan, böyle yönetmekten, yönetilmekten hemen şimdi vazgeçmemiz gerek. Onlara ahkâm kesmeden, öğütlerle bunaltmadan, gereksiz ve anlamsızca kendi çocukluğumuzla ya da gençliğimizle kıyaslamadan önce, onların bizlerden ne denli farklı bir yaşama büyüdüklerini anlamaya çalışmamız gerek. İletişimi sınırsızca ve sürekli denemek, her konuda ve durumda onların tarafında olabileceğimizin güvenini gerçekten verebilmek gerek. Elbette bütün bunları becerebilmek için, sadece gençlerle değil, her kesimden insanla, dürüstçe, gözlerinin içine bakarak, hoşgörüle ve içtenlikle iletişim içinde yaşayabilmeyi önce biz yetişkinlerin deneyimlemesi, bunun tadına varmamız gerek.